

Prikaz knjige

Dušan Čamprag, Radosav Sekulić, Tatjana Kereši, Franja Bača:

KUKURUZNA SOVICA. Poljoprivredni fakultet, Departman za zaštitu bilja i životne sredine Dr Pavle Vukasović", Novi Sad, 2004. (183 str., ilustr.).

Kukuruzna soвица je polifagna štetočina koja može napasti oko 250 vrsta biljaka. U nas najviše ugrožava kukuruz, ali napada i druge ratarske, povrtarske i voćarske kulture, ljekovito, ukrasno i drugo bilje, dok je u toplijim krajevima poznata najviše kao štetočina pamuka, duvana, paradajza i nekih subtropskih voćaka. S obzirom na široku rasprostranjenost (Evropa, Azija, Afrika, Australija, Okeanija) kao i na njenu prilagodjenost na kulture najšireg areala gajenja, kukuruzna soвица se ubraja medju najvažnije i najopasnije štetočine gajenih biljaka.

Kukuruzna soвица (*Helicoverpa armigera* Hubner) spada u familiju sovetica (Noctuidae, Lepidoptera). Ima dvije podvrste: *H. armigera armigera* Hbn. i *H. armigera conferta* Walker.

Do pred kraj XX vijeka kukuruzna sovetica u Srbiji bila je poznata samo kao član entomofaune, dok od 1993. ona u našoj zemlji predstavlja novu i opasnu štetočinu, pogotovo što napada gajenje vrste od najvećeg privrednog značaja u ovom geografskom području (kukuruz, suncokret, soju, povrće). To najbolje ilustruje podatak iz ove monografije da je u Vojvodini 1993. godine sovetica napala u prosjeku 33% biljaka kukuruza, a 1994. u sjevernoj Bačkoj, 94% biljaka. U Crnoj Gori, medjutim, kukuruzna sovetica još nije sa sigurnošću ustanovljena, ali štete na nekim povrtnim biljakama upućuju na njeno moguće prisustvo. S obzirom da je riječ o migratornoj vrsti i činjenici da klimatske i druge prilike na jugu Crne Gore odgovaraju za razvoj sovice, može se očekivati da i ovdje postane važan problem zaštite bilja.

To je razlog da se ovom štetnom insektu i u nas posveti potrebna pažnja. Značajan prilog tome dali su i autori ove knjige. Oni ističu da su za izradu rukopisa ove monografije koristili oko 500 naučnih i stručnih radova domaćih i stranih autora, što je, pri obradi pojedinih poglavlja, rezultiralo iscrpnim prikazima kako za šire oblasti tako i po pojedinim zemljama.

Monografija se sastoji iz sljedećih poglavlja: Predgovor, Uvod, Opis kukuruzne sovice, Rasprostranjenost i ekonomski značaj, Biologija, Ekologija, Ishrana i štetnost, Integralne mjere suzbijanja, Zaključak, Summary, Literatura.

Opis sovice prikazan je po razvojnim stadijumima na uobičajeni način.

Rasprostranjenost je data kako u globalnim razmjerama tako i po zemljama u kojima je registrovana. Slično je urađeno i pri, inače detaljnoj obradi biologije i ekologije sovice. Autori, pored ostalog, ističu značaj prirodnih neprijatelja (parazita i parazitoida) u ograničavanju populacije kukuruzne sovice u raznim zemljama, uključujući i pojavu prouzrokovaca mikoza, bakterioza, viroza i mikrosporidioza. Odgovarajuća pažnja posvećena je i uticaju antropogenog faktora.

Ishrana i štetnost kukuruzne sovice prikazani su najprije globalno, a zatim po vrstama kultura: ratarske kulture (23 vrste gajenih biljaka), povrtarske kulture (22), ljekovito i aromatično bilje, ukrasne biljke, voćarsko-vinogradarske kulture, šumsko bilje, korovi.

Integralnim mjerama suzbijanja kukuruzne sovice posvećeno je posebno poglavlje. Ove mjere su utoliko značajnije što su, zbog skrivenog načina života gusjenica, same hemijske mjere suzbijanja donekle ograničene, ali i zbog prednosti koje integralna zaštita uopšte predstavlja. U tom okviru obuhvaćeno je: gajenje otpornih sorti (po kulturama), biološko suzbijanje, agrotehničke mjere, hemijske mjere (po kulturama), prognozna pojave sovice.

Obimna bibliografija na kraju dopunjuje ovu, relevantnim podacima i inače bogatu knjigu.

Monografija o kukuruznoj sovici pisana je pregledno, sa većim brojem tabela i grafikona i šest tabloa u boji. Obuhvata sve elemente potrebne za poznavanje, ove, za nas relativno nove štetočine, te će svakako dobro doći onima kojima je prvenstveno i namijenjena: stručnjacima za zaštitu bilja, ustanovama poljoprivredne službe, poljoprivrednim proizvodnim organizacijama, naučnim i obrazovnim ustanovama u oblasti poljoprivrede.

Treba posebno istaći da je ova monografija posvećena uspomeni na akademika Pavla Vukasovića, povodom 50 godina Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu (1954-2004) na kome je akademik Vukasović bio profesor i osnivač Katedre i Odsjeka za zaštitu bilja. Njegovo ime od 1975. nosi Institut za zaštitu bilja "Dr Pavle Vukasović" u Novom Sadu.